Ministerstwo
Pracy i Opieki Społecznej
Dział Rekonstrukcji Socjalnej



Londyn
M a j 1944

Dla użytku służbowego. Prosi się o niezużytkowywanie dla celów prasowych bez porozumienia się z Min. Pracy i Opieki Społecznej.

BIULETYN INFORMACYJNY Nr.8.

---

T R E Ś C:



---

# I. ZAKRES I METODY DZIAŁANIA DZIAŁU REKONSTRUKCJI SOCJALNEJ.

Zgodnie z programem, zatwierdzonym przez Pana Ministra Pracy i Opieki Społecznej (15.XII.1942), celem działalności Działu Rekonstrukcji Socjalnej jest opracowanie wytycznych polityki Rządu Polskiego w dziedzinie społeczno-gospodarczej odbudowy Kraju po wojnie, ze szczególnem uwzględnieniem następujących zagadnień:

I. Powojenna opieka społeczna, obejmująca dożywianie i zaopatrywanie ubogiej ludności w odzież i opał oraz zapewnienie bezdomnym dachu nad głową, przy położeniu specjalnego nacisku na zagadnienie planowania opieki społecznej i zdrowotnej nad matką, dzieckiem i młodzieżą.

II. Repatriacja i ruchy migracyjne ludności. Organizacja powrotu z zagranicy polskich jeńców wojennych, robotników, wysiedleńców, uchodźców. Organizacja wyjazdu z Polski jeńców alianckich i obywateli Państw sprzymierzonych, sprowadzonych przez okupantów. Ruch tranzytowy przez Polskę repatriantów - obywateli Państw Sprzymierzonych. Migracje wewnętrzne: powrót ludności wysiedlonej do przedwojennych miejsc zamieszkania oraz akcja osiedleńcza na miejsce opróżnione przez Niemców.

III. Zatrudnienie. Walka z bezrobociem. Roboty publiczne. Rozmieszczenie ludności z punktu widzenia gospodarczych potrzeb Kraju. Socjalne aspekty zagadnienia przebudowy struktury gospodarczej Państwa.

IV. Współpraca międzynarodowa w dziedzinie odbudowy społeczno-gospodarczej.

Następujące ogólne wskazania brane są pod uwagę przy opracowywaniu wytycznych naszej powojennej polityki socjalnej w zakresie powyższych zagadnień:

1° Konieczność równoległego traktowania planowania wytycznych polityki socjalnej długofalowej z programem prac, mających na celu niezwłoczne usunięcie względnie złagodzenie szkód i bolączek, zadanych życiu społeczno-gospodarczemu Kraju przez wojnę i okupację, możliwie w

ciągu pierwszych 6-ciu miesi.cy po ustaniu okupacji (program krótkofalowy).

2° Związanie odnośnej akcji odbudowy z planami ogólnej przebudowy struktury społecznej i gospodarczej Polski.

3° Koordynacja poczynań naszych z projektami odbudowy socjalnej i osiągnięciami zagranicy ( W.Brytania, Stany Zjednoczone) oraz z programem prac, przedsiębranych w płaszczyźnie międzynarodowej ( Międzynarodowe Biuro Pracy , U.N.R.R.A. )

4° Konieczność szybkiej rekonstrukcji względnie zmontowania od podstaw, odpowiadającego potrzebom naszej polityki społecznej, aparatu wykonawczego.

W związku z powyższym, prowadzone przez Dział Rekonstrukcji prace przygotowawcze dadzą się zróżniczkować na następujące rodzaje czynności:

A. Akcja informacyjna, a w szczególności zbieranie, analizowanie i udostępnianie materiałów informacyjnych, dotyczących faktycznej i prawnej sytuacji socjalnej Kraju przed wojną oraz wynikłej w rezultacie wojny i okupacji, doświadczeń innych państw w dziedzinie socjalnej, wyników działalności instytucji międzynarodowych w dziedzinie społecznej odbudowy powojennej. Do środków prowadzenia akcji tej zaliczyć należy wydawanie Biuletynu Informacyjnego, obrazującego sytuację w zakresie wymienionych wyżej dziedzin i postęp odnośnych prac, wydawanie "Materiałów z zakresu zagadnień Opieki Społecznej" ( dla absolwentek Kursów Opieki Społecznej), opracowywanie miesięcznych sprawozdań dla Kraju, komunikaty prasowe i t.d. Tu zaliczyć należy również akcję popularyzowania zagranicą ( W.Brytania, Stany Zjednoczone, Szwecja, Szwajcaria ) idei społecznej pomocy personalnej Polsce.

B. Opracowanie wytycznych naszej powojennej polityki socjalnej w postaci tez oraz projektów tekstów ustawodawczych względnie przepisów wykonawczych, jakie mają być wydane po powrocie do Kraju, ewentualnie zaś już obecnie.

C. Organizacja aparatu wykonawczego dla pełnienia zadań społecznej odbudowy powojennej a m.i. opracowywanie przepisów organizacyjnych, dotyczących Generalnego komisariatu dla spraw repatriacyjnych, projektowanie stacji repatriacyjnych i ich rozmieszczenia, ustalenie kompetencji i funkcji poszczególnych organów opieki społecznej, rejestracja ochotników do przyszłej akcji opieki społecznej, akcja przysposabiania pracowników społecznych polskich i zagranicznych. Opracowywanie zasad działania pomocniczych kadr opieki społecznej celem użycia ich w chwili rozpoczęcia akcji pomocy w Kraju. Opracowywanie planu i techniki zaopatrzenia repatriantów i t.p.

D. Utrzymywanie i rozbudowa kontaktów, jakoteż współpraca z organizacjami międzynarodowemi ( Międzynarodowa Organizacja Pracy, U.N.R.R.A. i t.p.), instytucjami państw sojuszniczych, jakoteż organizacjami prywatnymi, zajmującymi się przygotowywaniem rozwiązań zagadnień socjalnych po wojnie, analizowanie i nastawianie prac tych organizacji pod kątem widzenia interesów Polski, referowanie ich na terenie Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej, współpraca z innymi resortami w tej dziedzinie. Udział w pracach odnośnych komisji.

II. PROBLEM POWOJENNEGO ZATRUDNIENIA.

Organizacja rynku zatrudnienia przy przejściu z wojny do pokoju; projekty uchwał przedstawione na Międzynarodowej Konferencji Pracy w Filadelfii.

Na porządku dziennym 26-ej sesji Międzynarodowej Konferencji Pracy znalazło się zagadnienie organizacji rynku zatrudnienia w okresie przejściowym. Zagadnienie to było już przedmiotem zainteresowań Międzynarodowego Biura Pracy, którego publikacja pod tytułem "Man - Power Mobilization

for Peace"została streszczona w Nr.7 Biuletynu Informacyjnego. Wynikiem prac Biura w tej dziedzinie są projekty 4-ch Rekomendacji i 1-ej Rezolucji przedstawione Konferencji do uchwalenia. Projekty Biura dotyczą techniki przeniesienia siły roboczej z produkcji wojennej do produkcji pokojowej. Omówimy projekty te po kolei. Tematem ich są: organizacja zatrudnienia, biura pośrednictwa pracy, roboty publiczne i zabezpieczenie dochodu i opieki lekarskiej osobom zwolnionym ze służby wojskowej oraz z pracy w przemyśle wojennym.

A. Organizacja zatrudnienia .

Projekt Rekomendacji wychodzi z założenia , iż jednym z głównych celów Międzynarodowej Organizacji Pracy jest popieranie pełni zatrudnienia jako środka podniesienia stopy życiowej w całym świecie, iż osiągnięcie tego celu wymaga -oprócz środków ekonomicznych- także odpowiedniej organizacji rynku zatrudnienia ; oraz że demobilizacja sił zbrojnych i przemysłu wojennego wymagać będzie specjalnej akcji.

Oto szereg zasad ,które Konferencja ma zalecić Członkom:

Wstępne zbieranie informacji. Rządy powinny przystąpić natychmiast do zbierania informacji co do przypuszczalnej podaży siły roboczej i co do przypuszczalnego popytu na siły robocze, zwłaszcza ze strony wielkiego przemysłu. Badanie podaży winno być przeprowadzone głównie w odniesieniu do członków sił zbrojnych ( ich dezyderaty zawodowe ), pracowników którzy z nastaniem pokoju będą musieli zmienić zatrudnienie oraz starców, kobiet i młodzieży , których wycofanie się z pracy zarobkowej jest przewidywane. Przy badaniu przyszłego popytu na siły robocze należy uwzględnić zarówno fluktuacje, wywołane przestawianiem się pewnych gałęzi produkcji na gospodarkę pokojową, jak i kurczenie się popytu w jednych a zwiększanie się w innych przemysłach, spowodowane zmianami , jakie stosunki pokojowe wprowadzą w ogólnej strukturze popytu konsumcyjnego.

Demobilizacja sił zbrojnych. Celem możliwie jaknajspiesznniejszego zatrudnienia demobilizowanych, konieczny jest ścisły kontakt między odnośnymi władzami wojskowymi ,a organami pośrednictwa pracy. Ustalić należy zasady regulowania tempa i porządku demobilizacji. W szczególności proces demobilizacji uwzględnić musi możliwości wchłonięcia pracowników przez poszczególne gałęzie produkcji i konieczność spiesznego zwolnienia pracowników z gałęzi "kluczowych" , od których zależy tempo przestawienia się przemysłu na gospodarkę pokojową i szybkość jego rozbudowy. Projekt Rekomendacji przewiduje opracowanie planów powrotu demobilizowanych do ich dawnych zawodów , a w miarę zmienionych okoliczności i do ich dawnych miejsc zatrudnienia. Akcja rządowa lub umowy zbiorowe winny zapewnić zdemobilizowanym pierzeństwo w otrzymaniu zatrudnienia. Należy jednak znaleźć alternatywne zatrudnienie dla osób pozbawionych pracy przez wprowadzenie w życie tych planów, t.j. ustępujących miejsca demobilizowanym.

Demobilizacja przemysłu wojennego. Osiągnięcie wysokiego poziomu zatrudnienia w jaknajkrótszym czasie musi być celem państwowego planu przestawienia produkcji z wojennej na pokojową; plan taki winien być przygotowany przez każdy rząd w porozumieniu z organizacjami pracowników i pracodawców. Każdy rząd powinien, o ile możności jeszcze przed końcem wojny, określić swoją politykę w dziedzinie pokojowego zużytkowania zdolności produkcyjnej i wyposażenia przemysłu, będących własnością rządu. Zaleca się przytem szybkie zwolnienie fabryk dla produkcji pokojowej. Wzgląd na możliwości dalszego zatrudnienia lub szybkiego przerzucenia pracowników do innego zatrudnienia musi być brany pod uwagę w polityce rządu,dotyczącej rozwiązania lub dostosowania kontraktów wojennych. Pracodawcy winni zawiadamiać urzędy zatrudnienia conajmniej na dwa tygodnie przed zwolnieniem pracowników w ilości przekraczającej pewną z góry ustaloną liczbę; to samo dotyczy zamiarów zawieszenia pracy. Jeśli chodzi o okręgi specjalnie dotknięte demobilizacją przemysłową, w miejsce doniesienia wymagane być winno uprzednie zezwolenie władz. Projekt Rekomendacji przewiduje udzielanie subwencji państwowych pracodawcom, zatrudniającym pracowników,których zatrudnienie nie jest wynikiem bezpośrednich potrzeb produkcyjnych przedsiębiorstwa.

Oferowanie i poszukiwanie zatrudnienia. Wolne miejsca w przedsiębiorstwach, wykonujących roboty publiczne lub też conajmniej w 75 %

zamówienia publiczne, powinny być zapełniane za pośrednictwem organów zatrudnienia. Należy rozważyć celowość rozciągnięcia tej zasady na inne przedsiębiorstwa; może to odbyć się przez poddanie jej pewnych gałęzi przemysłu lub pewnych okręgów. Należy, przy współpracy organizacji pracodawców i związków zawodowych robotników, dołożyć wszelkich starań do tego, by pracodawcy i pracownicy robili jaknajwiększy użytek z publicznych biur pośrednictwa pracy.

Orientacja zawodowa. Należy udostępnić jaknajszerszym masom poradnictwo zawodowe. Poradnictwo winno być obowiązkowe w razie przedłużającego się bezrobocia. Już obecnie należy zwrócić szczególną uwagę na rozwój odpowiednich metod poradnictwa, dostosowanych do potrzeb osób dorosłych. Poczynione być winny ułatwienia w kształceniu specjalistów poradnictwa zawodowego.

Programy kształcenia zawodowego. Biuro zaleca przygotowanie takich programów pod kątem widzenia wymogów gospodarki powojennej oraz zmian, zaszłych w dziedzinie kwalifikacji zawodowych, wymaganych przez poszczególne gałęzie przemysłu. Wskazane jest ułatwianie przechodzenia z zawodu do zawodu; w szczególności przenoszenia się z zawodów, na których pracę jest mniejszy popyt do zawodów w których istnieją większe możliwości. Należy położyć nacisk na przygotowanie do zawodów mających przyszłość; dotyczy to zarówno osób demobilizowanych jak i innych, które winny przejść odpowiednie kursa dokształcające. Na to, by programy kształcenia zawodowego dorosłych nie stały się martwą literą należy zapewnić kształcącym się odpowiednie środki utrzymania. Cała ta działalność kształcąca i dokształcająca może być przeprowadzona tylko w oparciu o odpowiednie siły instruktorskie; należy więc ułatwić powrót doświadczonych profesorów i instruktorów. W celu zapewnienia należytej sprawności akcji szkoleniowej winna nastąpić koordynacja organów szkolenia zawodowego w skali państwowej, okręgowej i miejskiej.

"Ruchomość geograficzna". Rekomendacja wskazuje na konieczność prowadzenia przez państwo polityki w odniesieniu do rozmieszczenia przemysłu; zadaniem takiej polityki byłoby zapobieganie nadmiernym ruchom siły roboczej z jednego okręgu do drugiego - z jednej, zlokalizowanemu zaś bezrobociu - z drugiej strony. Łączyłoby się z tym zapobieganie nieuporządkowanym ruchom migracyjnym. Środkami, jakimi dysponowałaby władza państwowa przy wykonywaniu tej polityki byłoby m.in. pokrywanie lub awansowanie robotnikom wydatków na podróż i na osiedlenie się przy przeniesieniu do innego okręgu oraz udzielanie zasiłków rodzinom oddzielonym od głowy rodziny.

Zatrudnienie pracowników małoletnich. Ustępy Rekomendacji, dotyczące zatrudnienia pracowników małoletnich kładą główny nacisk na szkolenie małoletnich, na orientację zawodową i na podniesienie stanu zdrowotnego młodego pokolenia. W tym duchu ujęte są zalecenia dotyczące podniesienia wieku szkolnego do lat 15, a nawet 16, udzielania stypendiów na studia aż do 25 roku życia i przyznawania specjalnych zasiłków rodzicom studiujących. To samo mają na celu ustępy, zalecające badania zawodowo-orientacyjne, rejestrację młodocianych i badania lekarskie. Zalecone jest również umożliwienie młodzieży dokończenia przerwanych przez wojnę kursów terminatorskich oraz ustanowienie kształcenia zawodowego młodych robotników na terenie przedsiębiorstw. Rekomendacja zwraca uwagę na problem młodzieży, która zwolniona zostanie z obozów pracy, zorganizowanych przez nieprzyjaciela.

Zatrudnienie kobiet. W swym projekcie Rekomendacji Biuro proponuje wprowadzenie we wszystkich państwach, wchodzących w skład Międzynarodowej Organizacji Pracy, zasady równego dostępu kobiet do pracy oraz zasady jednakiej płacy za jednakową pracę. W celu wytworzenia kryteriów oceny porównawczej dla pracy kobiet i mężczyzn, mających być podstawą ustalenia zarobków kobiecych, należy we wszystkich gałęziach produkcji przeprowadzić odpowiednie badania.

Zatrudnienie inwalidów. Ostatnią kategorią wymagającą odrębnego traktowania są inwalidzi, których liczba zwiększy się niepomiernie na skutek wypadków wojennych. Celem akcji państwowej i społecznej winno być zatrudnienie inwalidów w warunkach jaknajkorzystniejszych dla nich samych jak i dla społeczeństwa. Służyć temu winno specjalne poradnictwo

zawodowe, połączone z kształceniem zawodowym inwalidów,odbywającym się -o ile możności- w towarzystwie zdrowych robotników i na równych z nimi warunkach. W traktowaniu inwalidów winna istnieć zasada ścisłej współpracy między organami lekarskimi,mającymi za zadanie przywrócenie zdolności do pracy , a organami pośrednictwa pracy i kształcenia zawodowego.

Stabilizacja zatrudnienia w pewnych przemysłach. Biuro zwraca uwagę na zagadnienie ustabilizowania zatrudnienia w zawodach takich jak budownictwo i obsługa portów.

B. Biura pośrednictwa pracy.

Wprowadzenie w życie poprzednio omówionej Rekomendacji (dot. organizacji zatrudnienia) wymagać będzie istnienia i rozwinięcia odpowiednio sprawnej służby pośrednictwa pracy. Aczkolwiek Konwencja o Bezrobociu przewidywała stworzenie "systemu bezpłatnych publicznych biur pośrednictwa pracy,pozostających pod kontrolą władzy centralnej", to jednak wypełnienie zadań,przewidywanych przez poprzedni projekt, nie może nastąpić bez nowego i szerszego określenia odpowiedzialności funkcji i metod działania tych urzędów. Tego rodzaju szersza koncepcja ma wreszcie pierwszorzędne znaczenie dla sformułowania i stosowania długofalowej polityki i pełnego zatrudnienia. Służba pośrednictwa pracy winna być pomyślana jako integralna część aparatu, mającego za zadanie pełne zużytkowanie zdolności produkcyjnych Kraju. Swoją rolę w organizowaniu rynku zatrudnienia organy pośrednictwa pracy powinny wypełniać przez pomaganie robotnikom w znalezieniu odpowiedniego zatrudnienia oraz pracodawcom w znalezieniu odpowiednich pracowników. Organy pośrednictwa pracy powinny stać się podstawowym czynnikiem ułatwiającym ruchomość na rynku zatrudnienia; w tym celu winny one udzielać pomocy w osiąganiu możliwie najlepszego rozdziału siły roboczej w obrębie danego przemysłu i okręgu. Ta ich rola dotyczy zarówno ułatwiania przenoszenia się z miejsca na miejsce, jak i z zajęcia do zajęcia , przyczym niejednokrotnie stosowane być musi zachęcanie pracowników do przenoszenia się z upadających gałęzi przemysłu do rozwijających się. Wynika stąd konieczność dopuszczenią organów pośrednictwa pracy do współpracy z innymi publicznymi lub prywatnymi organizacjami planowania w dziedzinie rozmieszczenia przemysłu, robót publicznych, projektów mieszkaniowych ,świadczeń społecznych i innych. Ustalona być winna również współpraca z administracją ubezpieczeń od bezrobocia i pomocy dla bezrobotnych. Współdziałanie z władzami publicznymi musi być nawiązane w skali państwowej ,okręgowej i lokalnej. Niezależnie od "mieszanych komitetów doradczych", jakie przewiduje Konwencja o Bezrobociu, organy pośrednictwa pracy winny współdziałać ściśle z organizacjami pracodawców i pracowników w łonie specjalnych organizmów, jakoteż z wszelkimi mieszanymi komisjami przemysłowymi.

C. Planowanie robót publicznych.

Projekt tej Rekomendacji wychodzi z założenia, iż z końcem wojny władze publiczne staną w obliczu olbrzymich programów prac nad naprawą szkód wojennych. i że w okresie przejściowym z wojny do pokoju inicjatywa publiczna i prywatna będą musiały być skoordynowane celem uniknięcia zarówno nadmiaru jak i braku zamówień. Wobec tego projekt zalec. przygotowanie przez każde państwo długoterminowego programu rozbudowy przemysłu, którego wykonanie mogłoby być przyspieszone lub zwolnione stosownie do sytuacji na poszczególnych lokalnych rynkach zatrudnienia. Należy zwrócić szczególną uwagę na tempo wykonywania odnośnych prac i dokonywania zamówień na dostawy tak, ażeby można było ograniczać lub zwiększać popyt na siłę roboczą stosownie do potrzeby. Przy stosowaniu tej polityki wypadnie brać pod uwagę nietylko sytuację na ogólnokrajowym rynku zatrudnienia ale też i na poszczególnych lokalnych rynkach zatrudnienia i na rynkach zróżniczkowanych według zawodów i zajęć.

D. Zabezpieczenie dochodu i opieki lekarskiej osobom zwolnionym ze służby wojskowej oraz z pracy w przemyśle wojennym.

Osoby zdemobilizowane z wojska i z przemysłu wojennego przerwały swoją sytuację życiową i powrót ich do życia cywilnego musi być należycie przygotowany. Mimo wysiłków ,jakie uczynić należy w celu

możliwie rychłego wchłonięcia ich w normalne życie gospodarcze kraju, wysiłków ,które zalecone są w Rekomendacji o Organizacji Zatrudnienia, osoby te mogą , choćby czasowo, znaleźć się bez pracy. Jest niepożądane, ażeby osoby zwolnione z wojska znalazły się w sytuacji gorszej od tych,które pozostały w zatrudnieniu cywilnym; dotyczy to ubezpieczeń społecznych przyczym należy zwrócić uwagę na fakt, że osoby ,które nie były ubezpieczone przed wstąpieniem do służby wojskowej nie mają żadnych praw z tytułu ubezpieczenia na starość, niezdolności do pracy oraz na wypadek śmierci. Należy dążyć do tego ,ażeby osoby zwolnione z wojska chronione były przez ubezpieczenie od choroby,mogącej wyniknąć w czasie dzielącym ich zwolnienie z wojska od ich powrotu do normalnegożycia cywilnego.

Wychodząc z tych założeń projekt zaleca wprowadzenie zasiłku demobilizacyjnego dla zwolnionych z wojska. Ponadto zwolnieni z wojska powinni być traktowani jako ubezpieczeni , za których opłata została uiszczona za cały okres służby wojskowej, przyczym wydatek ten poniosłoby państwo. Dotyczy to osób objętych ubezpieczeniem od bezrobocia. Zdemobilizowani, których nie pokrywa żaden system ubezpieczenia od bezrobocia powinni otrzymać od państwa zasiłek aż do otrzymania odpowiedniej pracy. Okresy służby wojskowej winny ponadto być liczone jako okresy ubezpieczenia przy obliczaniu minimalnego okresu w krajach, gdzie istnieje obowiązkowe ubezpieczenie na wypadek niezdolności do pracy, od starości, na wypadek śmierci, pokrywające większość ludności pracującej.

E. Projekt rezolucji; (na wypadek uchwalenia powyższych 4-ch Rekomendacji).

Rezolucja ma na celu zwrócenie uwagi Członków na istnienie całego szeregu, taxative wyliczonych, Konwencji Pracy i Rekomendacji dotyczących bezrobocia, pośrednictwa pracy,bezrobocia osób młodocianych,szkolenia zawodowego, minimum wieku pracy i t.p. i wezwanie ich do jaknajrychlejszego wprowadzenia ich w życie.

## III. OPIEKA SPOŁECZNA W POLSCE POWOJENNEJ

### Akcja przygotowywania personelu powojennej opieki.

A. Ochotnicy polscy. W sierpniu ub.r. ( patrz Biuletyn Inf.Nr.4) Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej wezwało do rejestracji obywateli polskich,przebywających obecnie zagranicą a pragnących wziąć udział w akcji powojennej opieki społecznej w Polsce.

Na apel Ministerstwa odpowiedziały 133 osoby w tym 68 mężczyzn i 65 kobiet. Ochotnicy zostali zgłoszeni przez: Polski Czerwony Krzyż (36 osób), Y.M.C.A. ( 36 osób) ,Harcerstwo ( 16 osób ), Y.W.C.A. ( 5 osób ). 40 osób zarejestrowało się wprost w Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej. Liczby powyższe nie obejmują absolwentek Kursów Opieki Społecznej, które pozostają w ewidencji Ministerstwa.Absolwentek tych jest 65.

Pozatym Ministerstwo stara się zainteresować zagadnieniem przygotowania personelu do akcji pomocy powojennej poważniejsze skupienia emigracji polskiej.

Na terenie Stanów Zjednoczonych szereg organizacji polskich prowadzi akcję przygotowania pomocy dla Polski we własnym zakresie. Pojawiają się również inicjatywy o charakterze bardziej ogólnym-zmierzające do planowego przygotowywania przyszłych pracowników społecznych dla Polski. Jednym z fragmentów tej akcji ,jest,odbywający się obecnie bezpłatny kurs na Uniwersytecie Loyola w Chicago - mający za zadanie przeszkolić tego właśnie typu pracowników społecznych. Kurs odbywa się staraniem Amerykańskiego Komitetu Biskupów oraz Ligi Religijnej Pomocy Polsce. Kurs rozpoczął się 12-go stycznia b.r. i pozostaje pod kierownictwem Dr. Romana Haremskiego,Dziekana Wydziału Nauk Społecznych. Wykłady na kursie odbywają się w godzinach wieczorowych i trwać będą blisko 10 miesięcy. Obejmują one m.i. socjologię, psychologię, ekonomię oraz zagadnienia opieki nad dziećmi. Słuchaczami na kursie są zarówno mężczyźni jak i kobiety, liczący nie mniej niż 21 lat, władający w słowie i piśmie językiem polskim oraz posia-

dający przynajmniej średnie wykształcenie. Wg. wiadomości z lutego b.r. na Kurs zapisało się 25 studentów - cyfra ta prawdopodobnie w miesiącach następnych wzrosła.

Z wszystkimi osobami, które zarejestrowały się lub też, które przeszły, czy odbywają, przeszkolenie w zakresie opieki społecznej, Ministerstwo pragnie utrzymać stały kontakt, polegający na zainteresowaniu ich pracami przygotowawczymi Ministerstwa w dziedzinie pomocy powojennej dla Kraju. W tym celu Ministerstwo postanowiło wydawać co pewien czas "Materiały z zakresu zagadnień Opieki Społecznej", których zadaniem byłoby informowanie o sytuacji na terenie Kraju w zakresie, w jakim to ma znaczenie dla zadań powojennej opieki społecznej, o planowaniach w poszczególnych dziedzinach opieki, łączących się z rekonstrukcją socjalną Kraju, o wysiłkach w skali międzynarodowej, dążących do odbudowy socjalno-gospodarczej krajów zniszczonych wojną, wreszcie o akcji szkoleniowej, mającej za zadanie przygotowanie na obczyźnie kadr rezerwy opieki zarówno z pośród obywateli polskich, jak i ochotników obcych.

Nr.1 Materiałów ukazał się dnia 1 marca b.r. i zawiera ogólne dane, dotyczące akcji przygotowywania kadr opieki, problemy wiążące się z pomocą społecznych organizacji zagranicznych dla Kraju oraz dane dotyczące U.N.R.R.A. ze specjalnym uwzględnieniem zagadnień opieki i repatriacji.

Ochotnicy zagraniczni. Rozpiętość zadań powojennej opieki, zwłaszcza w okresie przejściowym, powoduje, że Polska liczy poważnie na pomoc personelu obcego. Wiele brytyjskich, amerykańskich i innych organizacji oraz poszczególnych osób spontanicznie zgłasza się do tej akcji, pragnąc w ten sposób dać wyraz swej sympatji dla Polski. By ułatwić organizacjom tym przygotowanie się do pracy-Ministerstwo zdecydowało dostarczać im odpowiednich materiałów informacyjnych, mających zadanie podobne jak wspomniane wyżej Materiały dla ochotników polskich. W ramach tej akcji zostanie wydana wkrótce broszurka, która zawierać będzie dane ogólne dotyczące sytuacji w Polsce pod okupacją, ze szczególnym uwzględnieniem losu dzieci, sytuacji zdrowotnej, ruchów ludności i t.p. Broszura informuje również jakim warunkom odpowiadać winien zagraniczny pracownik społeczny, wybierający się do Polski, jakie powinien posiadać kwalifikacje osobiste i zawodowe, oraz jakim trudnościom będzie musiał sprostać w czasie trwania akcji.

## Harcerstwo przygotowuje się do akcji powojennej pomocy.

Związek Harcerstwa Polskiego, rozważając możliwości czynnego udziału w akcji powojennej opieki społecznej na terenie Kraju, wyraził gotowość jaknajwydatniejszej współpracy w dziedzinie opieki nad dziećmi i młodzieżą. Pomoc Harcerstwa mogłaby objąć następujące odcinki :
Współudział w organizowaniu opieki nad dzieckiem opuszczonym.
Organizowanie i prowadzenie świetlic dla dzieci i młodzieży w obozach i osiedlach dla bezdomnych oraz w dzielnicach i miejscowościach szczególnie zagęszczonych, zniszczonych i t.p.
Dożywianie, przywrócenie do zdrowia i równowagi psychicznej dzieci i młodzieży. Organizowanie punktów wyżywienia w połączeniu ze świetlicami i terenami zorganizowanych gier dla dzieci i młodzieży. Prowadzenie półkolonii, kolonii i obozów. Akcja ta winna objąć możliwie dużą ilość dzieci i młodzieży zwłaszcza w pierwszym okresie, zanim zostaną uruchomione szkoły. Przybierze ona oczywiści różne formy w zależności od pory roku w jakiej będzie mogła być uruchomiona.

By móc przystąpić od pierwszej chwili, gdy tylko po temu zaistnieją warunki, do realizacji wyżej postawionych zadań, Harcerstwo Polskie w W. Brytanii prowadzi w swych szeregach akcję przygotowawczo-przeszkoleniową.

W ramach tej akcji Komenda Harcerek opracowała dla starszych dziewcząt grupę sprawności służby pogotowia harcerek.

Sprawności harcerek nie należy traktować, jako fachowego przygotowania do zawodu. Mają one na celu: wzbudzić zainteresowanie młodzieży dla pewnych zagadnień oraz dać młodej dziewczynie elementarne wiadomości i umiejętności, które ułatwią jej być pożyteczną w najbliższym jej środowisku (rodzina wraz z sąsiedztwem, gromada rówieśników itd.),

oraz ,które umożliwią jej wzięcie udziału czynnego w akcji pomocy, organizowanej przez Harcerstwo.

Wśród wielu sprawności,przeznaczonych dla dziewcząt w wieku do lat 16 znajdują się takie jak: ratowniczka (pierwsza pomoc),higienistka,opiekunka dzieci,organizatorka gier i zabaw itp.,które prowadzą do zainteresowań z dziedziny służby zdrowia i opieki społecznej.

Obecnie opracowana grupa sprawności służby pogotowia harcerek, przeznaczona jest dla dziewcząt starszych (powyżej lat 16). Wiąże się ona z warunkami zdrowotnymi i społecznymi,jakie młodzież, wracająca z zagranicy może zastać w Kraju, oraz z przewidywaną doraźną akcją pomocy społecznej po uwolnieniu Kraju od okupacji.

Należy przewidywać, że Związek Harcerstwa Polskiego w okresie pierwszych 6-ciu miesięcy po uwolnieniu Kraju od okupacji,będzie w stanie wziąć poważny udział w całokształcie akcji pomocy, a to głównie przez uruchomienie całego szeregu własnych placówek opieki nad dziećmi i młodzieżą oraz przez oddanie licznych kadr swojej starszyzny do tych prac.

Harcerstwo przewiduje ,że będzie mogło objąć około 100 tys.dzieci akcją swej opieki.

O przystąpieniu skautek brytyjskich do akcji powojennej pomocy pisaliśmy już w numerze 3-im Biuletynu.

Analogicznie do skautek,podobną akcję podjęła organizacja skautów. Związek Skautów Brytyjskich ostatnio ogłosił apel do wszystkich skautów Wielkiej Brytanii,wzywając ich do czynnego udziału w zebraniu funduszu pomocy dla zagranicy (Boy Scouts Relief Abroad Fund).

Naczelny Skaut wezwał wszystkich skautów,ażeby w dniu 20 maja b.r. każdy z nich zarobił własną pracą conajmniej 1 sh. na fundusz. Ponieważ liczba członków organizacji wynosi obecnie 424 000,suma zebrana ich pracą może przekroczyć £.20 000.-.-

Skauting angielski już raz w swej historii zdobył się na podobny czyn. Mianowicie 2 maja 1914 roku 200 000 skautów pracowało,ażeby zarobione w ten sposób pieniądze oddać na Instytut dla Ślepych.

Skautowy fundusz pomocy dla zagranicy ma być przeznaczony na wyekwipowanie i utrzymanie w czasie akcji zespołów doraźnej pomocy dla ludności krajów zniszczonych wojną. Oblicza się, że koszt jednego pracownika w ciągu 12 miesięcy akcji wyniesie £.200.-.- Rząd Brytyjski zobowiązał się do pokrycia połowy tej kwoty,druga połowa będzie pokryta z funduszów organizacji społecznej wysyłającej zespół.

Równolegle z akcją zbierania funduszów ,prowadzona jest w dalszym ciągu rejestracja ochotników, którzy byliby gotowi na każde wezwanie wyruszyć z pomocą na tereny objęte akcją reliefową.

Ta nowa forma służby skautowej nosi nazwę Scout International Relief Service.

## Przygotowania polskiej Y.M.C.A. na okres powojenny.

Polska Y.M.C.A.,która posiada poważny dorobek na odcinku pracy wśród młodzieży - zwłaszcza wśród najbardziej zaniedbanego jej odłamu, jakim była młodzież opuszczona,bezdomna i rzemieślnicza,przygotowuje się z pełnym poczuciem odpowiedzialności do wypełnienia tej samej - w znacznie zwiększonych rozmiarach - roli po wojnie.

Wypróbowane wieloletnim doświadczeniem formy i metody pracy organizacyjno-wychowawczej polskiej Y.M.C.A. stanowią gwarancję, że sprawowana przez Y.M.C.A. opieka nad młodzieżą, poza charakterem czysto doraźnej pomocy, będzie miała również określone oblicze społeczno-wychowawcze.

Plany powojenne polskiej Y.M.C.A. przewidują przedewszystkiem jaknajszybszą odbudowę własnych ośrodków przedwojennej pracy,zlikwidowanych przez okupanta. Główny swój wysiłek pragnie polska Y.M.C.A. skoncentrować na młodzieży męskiej w wieku lat 8-18-tu. Akcją swą zamierza Y.M.C.A. objąć około 50 tys.chłopców, rekrutujących się głównie z pośród tych wszystkich,którzy w okresie ruchów powrotnych do miejsc dawnego zamieszkania (repatriacja,migracja wewnętrzna) nie znajdą opieki własnego domu rodzinnego. Ośrodkami tej pracy mają być obozy, których plany zostały już dokładnie opracowane. W chwili obecnej Polska Y.M.C.A. studiuje potrzeby związane z wyekwipowaniem tych obozów.

Projekty Y.M.C.A. przewidują wybudowanie 50 wielkich obozów, z których każdy będzie się składał z 4 podobozów,razem więc ma ich być 200.
Zadaniem tych obozów będzie zająć się młodzieżą - do czasu kiedy nie powróci ona do swych rodzin, lub nie znajdzie się w zasięgu innych form opieki społecznej. Poza udzieleniem dachu nad głową, zadaniem obozu będzie dożywiać,leczyć i kształcić młodzież w nich przebywającą. Kształtowanie charakterów - często może wypaczonych przez okupanta- będzie też jednym z zadań obozów. Każdy obóz posiadać będzie własny samorząd. Ambicją Ymki jest jeszcze, by w obozach zorganizować dokształcanie ogólne, i zawodowe, zwłaszcza w tych dziedzinach, w których potrzeby Kraju będą największe.

Pod względem organizacyjnym obozy większe mieściłyby w sobie 960 chłopców plus 40 osób personelu. Będą one zarazem punktami centralnymi dla podobozów,mając naczelne kierownictwo, lekarzy,oraz instruktorów wychowania fizycznego. obozie centralnym będzie zorganizowany szpitalik na 30-40 łóżek oraz centralny magazyn żywnościowy. i materiałowy. Obozy mniejsze liczyć będą po 20 chatek - na 12 chłopców każda,kuchnię,jadalnię,domek świetlicowy,warsztaty i t.p.

Obozy polskiej Y.M.C.A. aczkolwiek przeznaczone głównie na okres przejściowy,t.zn. do 1-go roku,są jednak tak pomyślane, by część z nich ( około 25),wybudowana nietylko pod kątem prowizorium,mogła służyć celom pracy wychowawczej wśród młodzieży,prowadzonej w okresie po zaistnieniu normalnych warunków naszego życia państwowego. Warto nadmienić,że obozy takie mogłyby również doskonale służyć dla organizacji [illegible] czasów [illegible] młodzieży robotniczej.

Wspomniano już wyżej o trosce Ymki w zapewnieniu sobie już teraz wyekwipowania tych obozów. Otóż niezależnie od spodziewanej pomocy w ramach ogólnego planu pomocy powojennej, polska Ymka poczyniła pewne kroki celem uzyskania w W.Brytanii części niezbędnego wyposażenia ( koce,łóżka,pościel,odzież),z terenu zaś Szwecji - kładane budynki obozowe,urządzenia kuchenne i t.p.

Następnym etapem prac polskiej Y.M.C.A. będzie przygotowanie pracowników do tej akcji,jak również opracowanie szczegółowego programu działalności.

## IV. POWOJENNE ZAOPATRZENIE KRAJU

### Zaopatrzenie z tytułu opieki społecznej.

Trwająca już piąty rok wojna totalna i okupacja niszczy biologiczne siły Narodu a równocześnie wyczerpuje materialne zasoby Kraju. Toteż zadaniem naszej powojennej opieki społecznej będzie z jednej strony możliwie spieszne przywrócenie jednostce ludzkiej pełni jej wartości społecznej, z drugiej zaś uruchomienie wszystkich środków materialnych, służących do zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych tych wszystkich, którzy -trwale lub czasowo- nie będą w stanie uczynić tego. Jednym z podstawowych warunków realizacji tego zadania będzie sprawne i prawidłowo funkcjonujące zaopatrzenie ludności w żywność, bieliznę ,odzież,obuwie,pomieszczenie, opał,światło i t.p. Zakres działalności tej akcji,struktura organizacyjna aparatu rozdzielczego, a wreszcie wysokość zapotrzebowania na poszczególne rodzaje pomocy, muszą być już obecnie,choć w przybliżeniu,ustalone. Poniżej będziemy starali się poddać próbnej analizie problem zaopatrzenia z tytułu opieki społecznej ze szczególnym uwzględnieniem okresu przejściowego, następującego bezpośrednio po zawieszeniu działań wojennych.

Kategorie osob objętych opieką społeczną.

Jakkolwiek kategorie osób, które - w sensie naszego przedwojennego ustawodawstwa- mają prawo korzystać z opieki społecznej,pozostaną w gruncie rzeczy te same ,to jednak w pierwszym zwłaszcza okresie powojennym,opieka będzie niewątpliwie musiała objąć daleko szersze niż przed wojną warstwy ludności.

Podane poniżej przy poszczególnych kategoriach osób dane cyfrowe mają, charakter szacunkowy i oparte są bądź na wiadomościach nadchodzących z Kraju, bądź też na obliczeniach,uwzględniających przybliżony naturalny przyrost ludności,ruchy migracyjne w Polsce i t.d.

Z punktu widzenia zaopatrzenia należy wymienić następujące główne kategorie osób, które będą po wojnie korzystać z pomocy opieki społecznej :

1. Dzieci.

Istnieją dwie grupy dzieci które winny korzystać z opieki społecznej

a) dzieci w zakładach opieki zamkniętej ( zakłady opiekuńcze, wychowawcze i lecznicze),

b) dzieci i młodzież, pozostające przy swych rodzinach ( circa 6,000,000, co stanowi 50 o/o ogólnej ilości dzieci wykazanych w spisie ludności z r. 1931), które winni korzystać z pomocy częściowej w formie dodatkowego dożywiania.

2. Kobiety w ciąży i matki karmiące (circa 500.000)

W ilości tej znajduje się około 50 o/o kobiet w ciąży i matek karmiących, które były uwzględnione w spisie ludności w roku 1931 i tylko ta ilość jest przewidziana do dokarmiania. Ilość ta będzie ulegała wahaniom w zależności od tego, czy matka będzie karmiła niemowlę piersią, czy też pokarmem sztucznym, pobieranym ze stacji opieki nad niemowlętami.

3. Inwalidzi cywilni i wojskowi, starcy nieuleczalnie chorzy, przebywający w domach pracy przymusowej, zakładach poprawczych, których liczbę określa się w przybliżeniu na circa 165,000 osób, będą przebywać na całkowitym utrzymaniu opieki społecznej.

4. Zwolnieni z obozów politycznych, więzień i inni poszkodowani wojną. (circa 200.000 osób)

5. Bezrobotni. (circa 2.000.000 osób)

Należy się liczyć z tem, że w pierwszych 6-ciu miesiącach będą duże rzesze bezrobotnych. Rzesze te będą składały się bądź to z osób pozostających obecnie w Kraju, które wskutek zmiany sytuacji gospodarczej i przestawienia produkcji z wojennej na pokojową nie będą mogły znaleźć ztrudnienia, bądź to z osób przybyłych z zagranicy ( repatrianci).

Łącznie będących całkowicie, częściowo lub czasowo na utrzymaniu opieki społecznej oblicza się na ca 9.165.000

Ilości tesą olbrzymie, gdyż wynoszą prawie że 25 o/o całej polskiej ludności, z czego wynika jasno następujący wniosek:

Państwo ani społeczenstwo nie będziew stanie zaopatrzyć wszystkich powyżej wymienionych podopiecznych, gdyż ani srodki pieniężne ani inne środki materialne na to nie wystarczą; wobec tego należy ograniczyć się albo do minimalnych świadczeń dla wielkich rzesz podopiecznych, albo zredukować ilość podopiecznych do minimum i tych zaopatrywać według ich potrzeb. Może zaistnieć i trzecia ewentualność, w razie wielkiego braku środków zaopatrzenia, mianowicie, że ilość podopiecznych i wymiar świadczeń muszę być zredukowane do minimum.

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej stoi zasadniczo na stanowisku koncepcji pierwszej, t.j., że w początkowym 6-cio miesięcznym okresie po wojnie, świadczeniami choćby minimalnymi winni być objęci wszyscy, którzy ich potrzebują. Z biegiem czasu i porządkowania się życia wewnątrz Kraju, kiedy ilość korzystających z opieki społecznej będzie się zmniejszać, jakość i wymiar świadczeń na rzecz pozostałych winny się proporcjonalnie zwiększać.

3. Organizacja zaopatrzenia.

Zaopatrzenie z tytułu opieki społecznej jest akcją stałą, kierowaną przez Państwo a wykonywaną przez samorząd w czasie pokoju i w czasie wojny.

Przetrwa ona wobec tego wszystkie przejściowe instytucje zaopatrzenia, związane z konsekwencjami wojny, jak U.N.R.R.A., Min. Aprowizacji i t.p.

Ustawa o opiece społecznej z dnia 16 sierpnia 1923 jest podstawą powyższego zaopatrzenia, była ona przewidziana na czas normalny t.j. pokoju. Przy jej opracowywaniu nie brano pod uwagę możliwości wojny i wynikających z niej konsekwencji, wyrażających się m.i. koniecznością zaopatrywania dużych mas społeczeństwa. Dlatego też należy Ustawę o Opiece Społecznej częściowo zmodyfikować i dostosować ją do potrzeb zaopatrywania wielkich ilości osób.

Pokrycie kosztów świadczeń z tytułu Opieki Społecznej spoczywa zasadniczo na związkach komunalnych, które jednak po wojnie będą całkowicie finansowo wyczerpane. Państwo musi im przyjść z wydatną materialną pomocą (art.6.Ust.).

Dlatego winien być utworzony odpowiedni aparat zaopatrzeniowy, powstały w wyniku przeorganizowania fachowych komórek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej, urzędów wojewódzkich i powiatowych, ściśle powiązany z samorządami miejskimi, wiejskimi i instytucjami społecznymi.

Specjalnie ciężki okres dla wprowadzenia organizacji zaopatrzenia z tytułu opieki społecznej zaistnieje w pierwszych 2-ch miesiącach po wojnie, kiedy z jednej strony działać jeszcze będą niektóre zarządzenia okupacyjne, z drugiej strony będzie się organizowało administrację ogólną i samorządową.

Dlatego też dziś, kiedy jeszcze zasadnicze decyzje co do ustroju administracji państwowej i samorządowej, nie zapadły, kiedy Ministerstwo Odbudowy Administracji Publicznej studiuje zarządzenia wydane w dziedzinie opieki społecznej przez władze okupacyjne i jest w toku przygotowywania ich modyfikacji oraz dostosowania ich do potrzeb ludności krajowej, trudno jest przedstawić jakąkolwiek konkretną organizację, którąby w przyszłości, bez poprawek i odchyleń była w Kraju wprowadzona.

Podany poniżej zarys aparatu zaopatrzenia stanowi tylko ogólne ramy, które mają stanowić podstawę do dalszych przepracowań i szczegółowych ustaleń .

Wobec bardzo dużej ilości podopiecznych, bardzo wielkich świadczeń na ich korzyść ze strony Państwa, czy to w formie dostaw artykułów zaopatrzenia, czy też potrzebnych funduszów, konieczności sprawnego funkcjonowania zaopatrzenia ,specjalnie w pierwszym okresie po wojnie, musi istnieć specjalny aparat zaopatrywania i to tak na szczeblach administracji państwowej, zajmującej się zagadnieniem Opieki Społecznej, jak i w samorządach.

Uzasadnienia potrzeby powołania do życia aparatu zaopatrzenia i to na każdym szczeblu administracji państwowej, jak i samorządowej, szukać należy nietylko w Ustawie o Opiece Społecznej ( z dnia 16.VIII. 1923 ), nakładającej na Ministra Pracy i Opieki Społecznej obowiązek zaopatrzenia pewnych kategorii osób- ale przedewszystkiem ze stanu faktycznego, na który złoży się uwielokrotnienie ilości osób, którym opieka będzie musiała przyjść z pomocą, a tym samym konieczność znalezienia i prawidłowej dystrybucji wszelkiego rodzaju świadczeń pomocy

Projekty Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej przewidują, że "zaopatrywanie" obejmie dostarczanie żywności, bielizny, odzieży, obuwia, opału, światła i pomocy przy nabywaniu niezbędnych narzędzi pracy zawodowej, inne natomiast świadczenia z tytułu ustawy o Opiece Społecznej będą wykonywane przez kompetentne działy pracy Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej.

Zadaniem Władz Państwowych będzie:
a) ustalić zasady i wydać przepisy według których ma być prowadzone zaopatrzenie
b) dostarczyć fundusze państwowe na zaopatrzenie wzgl. w wypadkach sporadycznych, dostarczyć wyroby lub artykuły zaopatrzenia.
c) kontrola wykonania zaopatrzenia.

Wykonanie zaopatrzenia winno być przeprowadzone przez samorząd miejski względnie gminny.

Nabywanie artykułów zaopatrzenia winno odbywać się przez otrzymywanie ich z innych Ministerstw lub instytucji państwowych i central, względnie przez zakup własny na wolnym rynku. Zakup własny stosuje się w wypadkach sporadycznych, gdy inne drogi nabycia są niewystarczające.

Podopieczni otrzymują swoje należności w formie gotowej do użycia, n.p. żywność w formie gotowej strawy, odzież nie w półfabrykatach, lecz w formie gotowych ubrań i.t.p.

W usprawiedliwionych tylko warunkach może być zrobione odstępstwo od tej zasady, jak n.p. gdy podopieczny jest chory lub kuchnie

wspólne nie funkcjonują . W tym wypadku może on otrzymać artykuły żywnościowe w stanie surowym lub może otrzymać odpowiedni ekwiwalent pieniężny.

Organami wykonawczymi ,mającymi za cel przeprowadzanie zaopatrzenia są:

| | | |
|---|---|---|
| 1. | w Min. Pracy i Opieki Społecznej | - Departament zaopatrzenia. |
| 2. | w województwach | - Wydziały zaopatrzenia. |
| 3. | w powiatach | - Referaty zaopatrzenia. |
| 4. | w miastach wydzielonych,niewydzielonych i gminach | - Miejskie wzgl.wiejskie Komisje zaopatrzenia Op. Społecznej |
| 5. | w zakładach ,szkołach i punktach zbiorowego żywienia | - Komitety zaopatrzenia Op.Społecznej. |

## V. REPATRIACJA.

### Zasady polskiej akcji repatriacyjnej.

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej przedłożyło "Komisji 6-ciu miesięcy" tezy akcji repatriacyjnej, uzgodnione z całym szeregiem zainteresowanych czynników państwowych.

Jak wiadomo Komisja 6-ciu miesięcy została powołana dla opracowania zasad życia społecznego i gospodarczego w okresie przejściowym, bezpośrednio po ustaniu działań wojennych.

Poniżej zamieszcza się wyciąg najistotniejszych ustępów wymienionego opracowania.

### 1. Organizacja prawna.

Zorganizowanie powojennego ruchu repatriacyjnego jest zagadnieniem natury technicznej, ograniczonym w czasie,które ze względu na swoją masowość musi wywrzeć zdecydowany wpływ na układ stosunków politycznych,socjalnych i gospodarczych Państwa Polskiego.Ruch repatriacyjny i wynikające z niego konsekwencje wchodzą w sferę zainteresowań wszystkich niemal resortów administracji państwowej. Wymagając w okresie swego natężenia olbrzymiego aparatu urzędowego,ruch ten jednak nie powinien obciążać bezpośrednio i hamować normalnego toku zajęć żadnego z istniejących Ministerstw. Dlatego dla przeprowadzenia repatriacji należy powołać oddzielny organ czasowy, stojący pod kierownictwem Generalnego Komisarza do Spraw Repatriacji,mianowanego przez Prezydenta R.P. na wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej.

Zadaniem Generalnego Komisarza do Spraw Repatriacji jest zorganizowanie i przeprowadzenie repatriacji, przyczem Generalny Komisarz winien w pracy swej uwzględniać w jaknajszerszerszej mierze uzgodnione dezyderaty, zgłaszane przez kierowników poszczególnych resortów administracji państwowej, zainteresowanych bezpośrednio ruchami ludnościowymi na terenie Kraju oraz konsekwencjami, wynikającymi z tych ruchów. W tym celu należy utworzyć przy Generalnym Komisarzu Radę Delegatów Ministrów, zainteresowanych bezpośrednio akcją repatriacji, nadając delegatom charakter doradców fachowych.

### 2. Zakres kompetencji rzeczowej organów repatriacyjnych.

Sprawne przeprowadzenie repatriacji zależy od właściwego zgrania w czasie wszystkich czynności, którym repatriant będzie podlegał,od umiejętnego wykorzystania środków transportowych jak wreszcie celowego rozprowadzenia repatriantów w terenie.

Dlatego Generalny Komisarz do Spraw Repatriacji, odpowiedzialny za przebieg repatriacji, nie powinien być krępowany w swoich funkcjach natury organizacyjno-technicznej przez inne organa administracji państwowej.

Organizacja repatriacji obejmuje nietylko sam przewóz repatriantów do ich miejsc przeznaczenia,lecz również wszystkie czynności przygotowawcze,poprzedzające właściwy powrót. Do takich czynności należy: rejestracja, zaopatrzenie w wizy wjazdowe,zaopatrzenie odzieżowe i żywnościowe,pośrednictwo pracy w czasie pobytu na terenach oswobodzonych, jak i po powrocie do Kraju,dochodzenie pretensji wobec pracodawców dotychczasowych i t.d.

Biorąc powyższe pod uwagę,należy przystąpić możliwie wcześnie do zorganizowania Kadry Generalnego Komisariatu do Spraw Repatriacji, by umożliwić wykonanie niezbędnych prac wstępnych i przygotowawczych, od których zależeć będzie przebieg całości akcji repatriacyjnej.

Kompetencja Generalnego Komisarza do Spraw Repatriacji kończy się wobec poszczególnego repatrianta z chwilą

a) dowiezienia go do miejsca przeznaczenia lub

b) dowiezienia go do wyznaczonego mu miejsca w wypadku, jeżeli repatriant sam nie zadecydował nic w tym względzie (pośrednictwo pracy poprzez stacje przejściowe ).

Schroniska ,sierocińce,obozy pobytowe dla bezdomnych i t.p. nie podlegają kompetencji Generalnego Komisarza do Spraw Repatriacji.

## 3. Repatriacja polskich jeńców wojennych.

a) Polscy jeńcy wojenni,przebywający w obozach jenieckich na terenie nieprzyjacielskim, będą repatriowani przez polskie władze wojskowe na zasadach ustalonych przez te władze.

b) Polscy jeńcy wojenni, przebywający na terenach nieprzyjacielskich w charakterze robotników przemysłowych lub rolnych będą traktowani narówni z repatriantami cywilnymi, o ile zgłoszą się w zagranicznych stacjach repatriacyjnych celem powrotu do Kraju.

## 4. Repatriacja cudzoziemców-obywateli państw sprzymierzonych.

Polskie władze repatriacyjne organizują repatriację obywateli państw sprzymierzonych,przebywających na terenie Polski i to w porozumieniu z władzami repatriacyjnymi odnośnych państw,względnie przy współudziale U.N.R.R.A. Repatriacja cudzoziemców będzie przeprowadzona w pierwszej fazie akcji repatriacyjnej celem zmniejszenia braku punktów mieszkalnych dla powracających obywateli polskich.

Jeńcy wojenni,obywatele państw sprzymierzonych,przebywający na terenie Polski,będą repatriowani przez władze wojskowe względnie repatriacyjne swoich państw w ścisłym porozumieniu z polskimi władzami wojskowymi, względnie repatriacyjnymi.

## 5. Technika repatriacji.

Organizacja repatriacji opiera się w terenie o stacje repatriacyjne. W ruchu repatriacyjnym z zagranicą przewiduje się utworzenie:

a) ośrodków zbornych, w których zbierają się i przebywają repatrianci aż do czasu powstania możliwości powrotu do kraju ojczystego wzgl. zamieszkania.

b) zagranicznych stacji repatriacyjnych, w których repatrianci będą ostatecznie przygotowani do powrotu do kraju ojczystego wzgl. zamieszkania. W stacjach tego typu pobyt będzie czasowo ściśle ograniczony np. 4 dni. Z zagranicznych stacji repatriacyjnych repatrianci będą przewożeni zwartymi transportami do miejsc przeznaczenia w Kraju wzgl. do krajowych stacji przejściowych.

Powyższe dwa typy stacji, o ile chodzi o polskich repatriantów, będą tworzone i administrowane przez U.N.R.R.A., względnie Państwo Sprzymierzone, na którego terenie stacja powstanie. Działalność Generalnego Komisarza ogranicza się do współpracy, kontroli i zabezpieczenia interesów obywateli polskich. Wydawanie dokumentów repatriacyjnych, względnie ich wizowanie należy w każdym wypadku do wyłącznej kompetencji Generalnego Komisarza do Spraw Repatriacji.

Na terenie Kraju przewiduje się dla ruchu repatriantów z zagranicy, przybywających do Polski z pominięciem zagranicznej organizacji repatriacyjnej:

c) graniczne placówki repatriacyjne jako punkty zborne, prze - kazujące repatriantów do

d) granicznych stacji repatriacyjnych, odpowiadających organizacyjnie i kompetencyjnie zagranicznym stacjom repatriacyjnym. Ze stacji tych repatrianci będą przewożeni bezpośrednio do miejsc przeznaczenia wzgl. do stacji przejściowej.

Dla ruchu repatriacyjnego wewnętrznego przewiduje się utworzenie:

e) wewnętrznych stacji repatriacyjnych o zadaniach analogicznych do wymienionych pod literą d).

Dla osób nie posiadających żadnego ustalonego miejsca przeznaczenia, dla których nie znaleziono w pierwszej fazie stałego zatrudnienia, zostaną zorganizowane:

f) krajowe stacje przejściowe dla repatriantów, w których repatriant będzie mógł przebywać od 4 do 6 tygodni. W czasie tym organy repatriacyjne oraz zainteresowany repatriant będą czynili starania o uzyskanie stałego zatrudnienia zarobkowego.

Wszystkie typy stacji repatriacyjnych, wymienione w pkt. c - f, będą organizowane i administrowane przez organa Generalnego Komisarza do Spraw Repatriacji, wzgl. w razie odpowiedniej umowy przez U.N.R.R.A.

Stacje wymienione w pkt. a) i b) będą organizowane również na terenie Polski dla obywateli Państw Sprzymierzonych, którzy będą wracać do swoich stałych miejsc zamieszkania zagranicą.

## 6. Pośrednictwo Pracy.

Wynik akcji pośrednictwa pracy dla repatriantów na terenie Kraju zależeć będzie od opracowanego przez właściwe resorty administracji państwowej planu zatrudnienia, osadnictwa rolnego i t.d. Organa Generalnego Komisarza do Spraw Repatriacji, nie posiadające wpływu na rynek pracy, występują jedynie w roli pośrednika między pracodawcą i pracobiorcą i nie mogą być zobowiązane do zapewnienia każdemu repatriantowi pracy zarobkowej.

## 7. Atrakcyjność aparatu repatriacyjnego.

Momentem atrakcyjnym organizacji repatriacyjnej będzie udostępnienie repatriantom środków przewozowych, sprawna i prędka odprawa repatriantów, akcja informacyjna i pośrednictwo pracy. Zaistnienie tych elementów zależy od posiadania przez wszystkie resorty z góry przygotowanego planu działania.

Wykluczone winno być stosowanie jakiegokolwiek przymusu wobec repatriantów oraz wydawanie zarządzeń, które opóźniałyby bez uzasadnienia ich powrót do miejsca przeznaczenia i rodziny.

## 8. Personel repatriacyjny.

Uruchomienie aparatu repatriacyjnego, działającego samodzielnie lub pod egidą U.N.R.R.A., będzie wymagało dużej ilości przeszkolonych pracowników. Nie posiadając jeszcze planu organizacji UNRRA na terenie Niemiec, trudno byłoby w chwili obecnej podać dokładną cyfrę potrzebnych pracowników. Przyjąć jednak należy, że na terenie samych Niemiec przekroczy ona znacznie liczbę 1000 osób. Zadaniem Generalnego Komisarza będzie przesunięcie jaknajwiększej ilości polskich pracowników repatriacyjnych na budżet UNRRA, tym niemniej znaczna grupa polskich pracowników repatriacyjnych będzie pozostawała, ze względu na wykonywane przez nią zadanie, na budżecie Generalnego Komisarza do Spraw Repatriacji. Do tej grupy należy zaliczyć:

a) delegatów do wszystkich okręgowych biur repatriacyjnych UNRRA zagranicą i

b) po dwóch urzędników polskich na każdą stację repatriacyjną zagranicą, przyczem głównym ich zadaniem będzie prowadzenie rejestrów, akcji informacyjnej i pośrednictwa pracy oraz wizowanie dokumentów.

9. Miejsce organizowania stacji repatriacyjnych w Kraju.

Stacje repatriacyjne winny być organizowane wyłącznie w większych ośrodkach miejskich, co umożliwi:
a) łatwiejsze znalezienie odpowiednich pomieszczeń obozowych,
b) zapewnienie dopływu wody i prądu elektrycznego,
c) łatwiejsze rozprowadzenie repatriantów do miejsc przeznaczenia ( węzły kolejowe i drogowe)
d) znalezienie personelu stacyjnego z pośród mieszkańców danego ośrodka,
e) wykorzystanie już istniejących urządzeń sanitarnych,
f) ułatwienie zaopatrywania stacji z magazynów, znajdujących się w większych miastach.

10. Baraki

Dla uruchomienia wewnętrznych stacji repatriacyjnych przewiduje się potrzebę sprowadzenia gotowych baraków na około 80.000 osób. Odpowiednie zapotrzebowanie skierowano do Biura Zaopatrzenia Kraju. Nadto ze sprowadzonych baraków korzystać będą krajowe stacje przejściowe, jednakże trudno ustalić w chwili obecnej zapotrzebowanie.

11. Czas trwania repatriacji.

Biorąc pod uwagę: a) żywiołowy pęd repatriantów do powrotu do domów, b) stosunkowo niewielkie odległości, które zdecydowana większość repatriantów będzie miała do przebycia w drodze powrotnej, c) zapotrzebowanie na ludzi ze strony władz wojskowych i życia gospodarczego, przyjmuje się, że gros repatriacji wewnętrznej i europejskiej przepłynie w ciągu 100 dni, od rozpoczęcia zorganizowanego ruchu repatriacyjnego. Repatriacja z Rosji i stosunkowo nielicznych grup obywateli polskich, przebywających w krajach sprzymierzonych i pozaeuropejskich, przekroczy granicę polską w terminie późniejszym w zależności od istniejących warunków politycznych i komunikacyjnych.

12. Inne zagadnienia wiążące się z repatriacją.

Repatriacja jak już wspomniano we wstępie wywrze swój wpływ na całokształt naszego życia społeczno-gospodarczego po wojnie. Dlatego towarzyszyć jej musi rozwiązanie szeregu kapitalnych zagadnień jak:

1. Wysiedlenie ludności niemieckiej. Równocześnie z rozpoczęciem ruchu repatriacyjnego winna zostać podjęta zorganizowana akcja wysiedlania elementu niemieckiego, osiadłego na ziemiach polskich. Odłożenie w czasie akcji wysiedleńczej, spowodowałoby zatamowanie ruchu repatriacyjnego z powodu zajmowania przez Niemców mieszkań, powracających repatriantów polskich. Nie rozwiąże tego zagadnienia kierowanie Niemców do obozów na terenie Polski, ponieważ prawdopodobnie wszystkie obozy, znajdujące się w Polsce będą zużyte dla celów wojskowych i repatriacyjnych polskich. Dla przeprowadzenia akcji wysiedleńczej w możliwie najkrótszym terminie powinny zostać powołane specjalne władze państwowe, które winny ściśle współpracować z władzami repatriacyjnymi m.i. celem właściwego wykorzystania taboru kolejowego, który po przywiezieniu do Kraju repatriantów polskich, będzie wracał pusty na Zachód.

2. Osiedlenie repatriantów polskich. Wobec całkowicie zmienionych warunków gospodarczych na terenie Kraju, spowodowanych m.i. akcją scalania gruntów rolnych, likwidowania gospodarstw rolnych ze względu na budowę objektów wojskowych, likwidację pewnych dziedzin przemysłowych, zniszczeniami wojennymi, uniedostępnieniem pewnych terenów Kraju z powodów wojskowych lub sanitarnych, należałoby przygotować plan zatrudnienia repatriantów na terenie Kraju zarówno w rolnictwie jak i przemyśle. Istnienie takiego planu umożliwiłoby celową dystrybucję repatriantów, zapewniając im pracę od chwili powrotu do Kraju.

Dla repatriantów, którzy nie znajdą nowych trwałych pomieszczeń, należy przygotować bezzwłocznie obozy pobytowe, w których będą mogli mieszkać aż do czasu osiedlenia ich na nowych terenach lub w odbudowanych osiedlach.

## VI. SPRAWY MIĘDZYNARODOWE.

### Zarysy schematu organizacyjnego aparatu repatriacyjnego U.N.R.R.A.

W wyniku decyzji, powziętych przez pierwszą sesję Rady U.N.R.R.A., odbytą w czasie od 10.XI. do 1.XII.1943 r. w Atlantic City, następuje obecnie rozbudowa aparatu wykonawczego dla każdej z poszczególnych dziedzin działalności UNRRA.

Proces ten uwydatnia się dotychczas niewątpliwie najwyraźniej na odcinku repatriacji, a otrzymane w tym względzie dane informacyjne, pozwalają na odtworzenie w grubszych zarysach schematu organizacyjnego całości aparatu repatriacyjnego UNRRA.

W ramach Naczelnego Zarządu UNRRA, mającego -jak wiadomo-, swą siedzibę w Waszyngtonie, wyłoniony został Departament Repatriacyjny (Division on Displaced Persons), mający spełnić funkcję centralnej, kierowniczej komórki, powołanej do opracowywania głównych linji wytycznych polityki repatriacyjnej i ogólnych planów w tej dziedzinie oraz do koordynowania działalności organów regionalnych. Z dotychczasowych wypowiedzi dyrektora Departamentu tego p. Fred K.Hochler'a, zdaje się wynikać iż -w odróżnieniu od komórek regionalnych- istniejących już w zarodku, skład osobowy Departamentu tego nie ulegnie już znaczniejszemu powiększeniu i ograniczy się do niewielkiego sztabu, wysoce wykwalifikowanych funkcjonariuszy, którego kierownictwo - w czasie przewidywanych już obecnie częstych wyjazdów Dyrektora- spoczywałoby przeważnie w rękach jego zastępcy. Niemniej planowany jest podział komórki tej na 3 sekcje, z których jedna zajęłaby się ogólnym planowaniem i służbą informacyjną (General Planning and Intelligence), druga - planowaniem w dziedzinie repatriacji, trzecia zaś - zaopatrzeniem oraz ewentualnie też administracją obozów repatriacyjnych (Services and Operations).

Właściwy punkt ciężkości działalności repatriacyjnej UNRRA, spoczywać będzie jednak niewątpliwie na organach regionalnych, jako położonych w pobliżu odnośnych terenów operacyjnych.

Oprócz utworzonego już z wiosną b.r. regionalnego Departamentu Repatriacyjnego w Londynie ( dla Europy), przewidywane jest powołanie do życia we właściwym momencie analogicznego organu regionalnego dla Dalekiego Wschodu. Nie jest wykluczonem, iż w zależności od specyficznych potrzeb tego terenu, urząd ten będzie miał odmienną strukturę organizacyjną od tej, jaka zastosowaną została dla terenu europejskiego. Specyficzną formę organizacyjną o charakterze przejściowym reprezentuje wreszcie, istniejący w Kairze Urząd dla Planowania Czynności Repatriacyjnych w odniesieniu do Bliskiego Wschodu i Bałkanów ( przedtem MERRA). Przejście jej w zależność organizacyjną od Departamentu Repatriacji UNRRA w Londynie jest w toku. Z chwilą gdy sprawa repatriacji stanie się aktualną w odniesieniu do tych terenów, zostanie on zasilony przez odpowiednią ilość sił technicznych.

W chwili obecnej Departament Repatriacyjny UNRRA w Londynie jest już w dużym stopniu zorganizowany i rozpoczął on swe prace przygotowawcze. Na czele jego stoi dyrektor (p.T.T. Scott), mający dwóch zastępców. Departament dzieli się na trzy sekcje, których zakres działania określony został w sposób następujący:

I. <u>Sekcja Opieki Społecznej</u> (Welfare Section). Opieka społeczna nad repatriantami, ustalenie procedury przyjmowania zgłoszeń do rejestracji repatriantów, pośrednictwo pracy, akcja informacyjna, sprawy sanitarne, opieka rekreacyjno-wychowawcza w stosunku do młodzieży. Kierownikiem Sekcji tej jest p. Eyre Carter.

II. <u>Sekcja Ruchów Ludności i Transportu</u>. (Mouvement and Transportation Section). Ma ona za zadanie: ustalenie procedury, związanej z identyfikacją repatriantów pod kątem widzenia przynależności obywatelskiej, ustalanie pierszeństwa powrotu repatriantów (priorities), planowanie i kontrolę ruchów, dużych grup repatriantów, zapobieganie t.zw. dzikiej repatriacji, organizacja lotnych załóg repatriacyjnych i t.p. Kierownikiem Sekcji tej jest Dr. Witold Langrod, b. Kierownik Działu Rekonstrukcji Socjalnej Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej.

III Sekcja zaopatrzenia. (Maintenance and Sheltering Section). Należą do jej kompetencji: opracowanie metod zakładania i administrowania stacji repatriacyjnych, obozów i innych pomieszczeń dla repatriantów, dostawy żywności i odzieży, akcja żywienia repatriantów i t.p. Na czele sekcji tej stoi p.Delierneux.

Niezależnie od tego merytorycznego podziału zakresu działania przewidywany jest również pewnego rodzaju własny podział kompetencyjny na zasadzie terytorialnej: Kierownik pierwszej sekcji ma równocześnie objąć nadzór nad całokształtem akcji repatriacyjnej w odniesieniu do części Europy położonej na Wschód od Niemiec; ( a zatem łącznie z Polską), Kierownikowi drugiej sekcji podlegać ma analogiczny nadzór w odniesieniu do całości terenu niemieckiego, Kierownik zaś sekcji trzeciej - w odniesieniu do Europy Zachodniej.

## Posiedzenia komisji repatriacyjnej U.N.R.R.A.

Dotychczas odbyły się trzy nieoficjalne posiedzenia delegatów państw europejskich do Komisji Repatriacyjnej UNRRA w Londynie. Posiedzeniom przewodniczył Dyrektor Departamentu Repatriacyjnego.

Celem pierwszej konferencji było zapoznanie się kierownictwa UNRRA z dezyderatami i postulatami poszczególnych państw europejskich w dziedzinie repatriacji. Ze swej strony, Przewodniczący zaznajomił delegatów z schematem organizacyjnym Departamentu Repatriacyjnego UNRRA w Londynie. W ramach ogólnej dyskusji nad całością akcji repatriacyjnej, wszyscy delegaci wypowiadali się za tem, by UNRRA prowadziła swą działalność przy jaknajściślejszej współpracy z rządami zainteresowanych państw. Przedstawiciel Polski wysunął postulat, by UNRRA jako organ centralizujący wszelkie zasoby materialne i ludzkie, nie ograniczała się jedynie do organizowania akcji repatriacyjnej z terenu Niemiec, a objęła swą działalnością tereny Państw Sprzymierzonych, na których znajdują się repatrianci.

Przedmiotem obrad następnych konferencji był plan organizacji akcji repatriacyjnej z terenu Niemiec. Zgodnie z tym planem przewiduje się, że repatriacja zostanie przeprowadzona w okresie wojskowym, a zatem pod kontrolą władz wojskowych. W związku z tym UNRRA pozostaje w jaknajściślejszej współpracy z Dowództwem Wojsk Sprzymierzonych. W dyskusji przedstawiciel Polski podkreślił celowość oparcia całokształtu akcji repatriacyjnej ze wszystkich terenów europejskich na jednakowym schemacie organizacyjnym. Aby uniknąć możliwie jaknajskuteczniej t.zw. dzikiej repatriacji, Dowództwo Wojsk Sprzymierzonych wyraziło swą zgodę, by UNRRA posuwała się w teren bezpośrednio za wkraczającymi oddziałami wojskowymi, a tym samym mogła możliwie jaknajszybciej organizować swą akcję. Co się tyczy strony organizacyjnej repatriacji z terenu Niemiec ustalono, że zostanie utworzony centralny organ repatriacyjny ( np. w Berlinie), któremu podlegać będą urzędy okręgowe i lokalne. Dysponentem żywności będzie głównie armia okupacyjna, która dostarczy również wszelkich środków transportu mechanicznego.

W wyniku wyżej omówionych konferencji powołano szereg podkomisji dla opracowania zagadnień technicznych, lub specjalnych, wiążących się z repatriacją jak: żywienie i zaopatrywanie w odzież repatriantów na obszarze Niemiec, przekazywanie oszczędności z Niemiec do krajów ojczystych, sprawy zaległych świadczeń w odniesieniu do pracodawców lub towarzystw ubezpieczeniowych, organizacja dla poszukiwania rodzin rozdzielonych i t.p. Pozatym specjalna podsekcja ma zająć się przygotowaniem tekstu wielostronnej umowy o pomocy wzajemnej przy repatriowaniu obywateli innego Państwa Sprzymierzonego.

Wobec zatwierdzenia w międzyczasie składu Komisji przez Dyrektora Generalnego UNRRA w Waszyngtonie, prace Komisji -aczkolwiek dotychczas formalnie tylko informacyjne - nabierają obecnie charakteru oficjalnego.

To samo dotyczy i podkomisji, które automatycznie stają się stałymi organami Komisji o rozszerzonym jeszcze zakresie działania.

## VII. BIBLIOGRAFIA.

Robson William A. (wydawca) - Social Security (Bezpieczeństwo społeczne), Londyn, Allen & Unwin, 1943.

Zbiór studiów monograficznych, dotyczących bezpieczeństwa społecznego, zredagowanych pod egidą Fabian Society. Część pierwsza omawia istniejące obecnie na terenie Wielkiej Brytanii instytucje ubezpieczeń społecznych i opieki społecznej. Część druga zajmuje się projektami reform w dziedzinie bezpieczeństwa społecznego, w szczególności programem Beveridge'a, do którego odnosi się pozytywnie i projektami nowej organizacji służby zdrowia.

Conway, E.S. - Post-War Employment (Zatrudnienie powojenne), Londyn, Jonathan Cape, 1943.

Mimo tytułu, książka zajmuje się w znacznie większej mierze historią brytyjskiej polityki zatrudnienia młodocianych, niż zagadnieniami związanymi z zatrudnieniem powojennym. W swej części konstruktywnej zawiera ona szereg sugestii, dotyczących zatrudnienia, oraz szkolenia zawodowego demobilizowanych. W szczególności proponuje on wprowadzenie obowiązku zawiadamiania Ministerstwa Pracy o zatrudnianiu i zwalnianiu pracowników, szerokie stosowanie poradnictwa zawodowego, obowiązkowe przeszkalanie osób demobilizowanych w celu przygotowania ich do zawodów cywilnych. W konkluzji autor wyraża przekonanie, że kontrola państwowa nie pociąga za sobą z konieczności zrzeczenia się przez jednostkę jej istotnych swobód; do odbudowy powojennej świata potrzebny jest plan, wprowadzany w życie przez dobrze przygotowany do swych zadań stan urzędniczy.

Ginzberg Eli, et al. - The Unemployed ( Bezrobotni), str.12 + 418 New York, Harper & Brothers, 1943. $ 4.00

Studium typowych rodzin bezrobotnych, na podstawie którego autorzy ustalają szereg tez, dotyczących psychologii bezrobotnych i wpływu zasiłków na ich morale. Z pośród wyników tej pracy cztery zasługują na szczególną uwagę : (1) bezrobotni nie wybierają "bezpieczeństwa" zasiłku, przeciwnie walczą oni z uporem, by odsunąć od siebie widmo zasiłku; (2) bezrobotni nie wykazują żadnych gorszych cech charakteru, niż pozostali niekwalifikowani robotnicy; (3) korzystanie z akcji społecznej i dobroczynnej nie wpływa na poglądy polityczne bezrobotnych; (4) bezrobocie nie niszczy chęci do pracy, większość bezrobotnych trwa w swym pragnieniu powrócenia do pracy.

Woytinsky.W.S. - Earnings and Social Security in the United States (Zarobki, a bezpieczeństwo społeczne w Stanach Zjednoczonych), str. 13 + 260 + appendix z 35 tablicami, Washington, Committee on Social Security, Social Science Research Council. 1943, $ 2.50

Autor bada zagadnienie wpływu nierówności zarobków na bezpieczeństwo społeczne. Praca zawiera szereg nowych metod statystycznych i jest cennym zbiorem danych cyfrowych, dotyczących rozdziału dochodu społecznego w Stanach Zjednoczonych. Szczególnie cennym przyczynkiem do prac nad ułożeniem programu bezpieczeństwa społecznego w Stanach Zjednoczonych jest stwierdzenie, że na przestrzeni ubiegłego stulecia zarobki robotnicze wzrastały o 1 do 2 o/o rocznie i wzrost ten utrzymuje się bez przerwy.